

Info grondbewerking

Onkruid op de volkstuin

Er zijn veel definities van onkruid. Een belangrijke is die waarmee men planten bedoelt die men niet bewust teelt. Klein kruiskruid zal door niemand bewust geteeld worden, evenals straatgras. Maar ook aardappelplanten die opkomen op het stuk waar u vorig jaar aardappels teelde, kunnen daarmee als onkruid bestempeld worden.

Onkruid staat meestal in de weg. En onkruid gebruikt een deel van de meststoffen die u voor uw gewassen had bedoeld. Onkruid kan ook ruimte en licht innemen die bestemd is voor uw gewassen ('m'n worteltjes lopen onder het onkruid'). Onkruid kost werk om te verwijderen. Onkruid kan overlast veroorzaken als het zaad (kruiskruid, distelsoorten) over waait naar de burens.

Onkruid is er in verschillende soorten. Allereerst de *zaadonkruiden*: onkruiden die kiemen uit zaad dat in de grond aanwezig is of met de wind komt aangevlogen.

Er zit altijd onkruidzaad in de bodem, de kunst is om door regelmatige bestrijding die voorraad te verminderen. Veel soorten zijn éénjarig: ze vormen zaad in het zelfde jaar als dat ze kiemen, en sterven daarna af.

Enkele soorten die veel voorkomen in onze tuinen: klein kruiskruid, straatgras, melkdistels, ereprijssoorten, paardenbloem, postelein.

Er zijn ook meerjarige onkruiden, onkruiden die het ene jaar kiemen en pas het volgende jaar zaad vormen en daarna meestal afsterven. Soms blijven ze nog een jaar langer in leven.

Beide typen onkruid vermeerderen (c.q. verspreiden) zich door de vorming van zaad.

De eerder genoemde aardappel die als onkruid op de verkeerde plek staat, is evenwel niet uit zaad ontstaan maar uit ondergrondse (wortel)delen. Soorten die uitgroeien uit wortelstokken, wortelknolletjes en andere ondergrondse uitlopers, noemen we overblijvende onkruiden ofwel *wortelonkruiden*. Enkele belangrijke soorten wil ik hier noemen: kweek(-gras), akkerdistel, akkermelkdistel, windesoorten maar ook paardenbloem. Ook braam is een wortelonkruid: braam groeit jaarlijks weer terug uit ondergrondse worteldelen.

Om ontwikkeling en vermeerdering van onkruid te voorkomen wil ik de aandacht vestigen op de wijze van aanpak hiervan.

Allereerst **paardenbloem**. Voorkom dat deze soort zich via zaad verspreidt; zorg dat er geen pluis ontstaat. Dan blijft nog wel de penwortel in de grond achter. Die kan door zeer regelmatig schoffelen uitgeput worden. Nog beter: probeer de wortel uit te steken, elk stukje is weer meegenomen.

Akkermelkdistel. Die soort die in de loop van de zomer zo'n mooie hoge stengel maakt, bezet met klierharen en resulteert in een prachtige gele bloem. Verspreiding via zaad altijd voorkomen. Veel belangrijker is om de wortelstokken uit te putten. Dit kan heel goed door zeer regelmatig te schoffelen, daar hebben ze een grote hekel aan. Tijdens het spitten zouden de witte wortelstokken uit de grond geraapt kunnen worden.

Kweek(-gras). Kweek verspreidt zich met name ondergronds, via wortelstokken. Die kunnen een flinke mat in de grond vormen. Regelmatig schoffelen, maar beter is de wortels met behulp van een riek uit de grond te vorken. Zaadvorming is van minder belang.

Winde. De voornaamste soort is akkerwinde. Klimt tegen je gewassen en hekwerken op en vormt mooie wit-met-rose bloemen (pispotjes) en soms wat zaad. Of kruipt over de grond of over je gewas als er niets is om in te klimmen. Komt steeds vaker voor, vooral als er nauwelijks aandacht aan wordt besteed. Sommige tuinen zitten er vol mee!

Oplossing: veelvuldig schoffelen, en uittrekken op plekken waar je met de schoffel niet bij kunt komen. En liefst wortelstokken uit de grond verwijderen. Je moet er een lange adem voor hebben.

Akkerdistel. Die stekelige distel die in de loop van de zomer mooie lila bloemen maakt (en daar veel insecten mee aantrekt). Blijft in de grond over met flinke penwortels. Regelmatig schoffelen, voorzichtig uittrekken kan ook, met name als de grond wat vochtig is. Er komt dan, als je voorzichtig trekt, gauw 5 tot 10 cm penwortel naar boven. Voorkom altijd zaadverspreiding via de wind.

Braam: in winter of voorjaar uit de grond steken; er zit een soort knol aan die de nieuwe scheuten maakt. Knol verwijderen. Vaak kunnen de achtergebleven wortels weer opnieuw uitlopen, die zul je dus vervolgens ook moeten verwijderen. Als je toch bramen wilt plukken: koop een tamme, doornloze soort en plant die niet te dicht bij de tuin van de buren.

Melkdistels. Die distelsoorten die wit melksap geven als je ze stuk trekt. De stekels zijn vrij zacht dus daar hoeft je niet veel last van te hebben. Komen aangewaaid uit andere tuinen (als je ze zelf al niet hebt). Vormen vooral in het najaar planten die pas in het volgende jaar gaan bloeien. Goede grondbewerking in de winter draagt bij aan de bestrijding.

Eenjarige onkruiden als straatgras, kruiskruid, ereprijs enz: regelmatig schoffelen. Je zult er nooit vanaf komen omdat de zaadvoorraad in de grond zeer groot is. Wel kun je met die bewerking de (psychische) overlast beperken, evenals de aanvulling van de zaadvoorraad.

Hanepoot. Hanepoot is een soort die later in het voorjaar kiemt omdat het zaad wat meer warmte nodig heeft. Het kan erg snel groeien en bijzonder veel zaad vormen. Het is een grasachtige die je plotseling kan verrassen vanwege de groeisnelheid. Er zijn nog enkele grasachtigen die ongeveer dezelfde kenmerken hebben. Zorg ervoor dat ze niet in het zaad schieten.

Zwarte nachtschade. Het onkruidbroertje van onze aardappel (er zitten nog veel meer leuke/lastige soorten in deze familie) kun je op de meeste tuinen wel vinden. Kan flinke planten vormen die mooie stervormige witte bloempjes vormen. En daar groeien dan bessen uit. Eerst zijn ze groen, later worden ze zwart. In de zwarte bessen zit het rijpe zaad maar ook de groene bessen kunnen al veel kiemplanten vormen. De groene delen van de plant zijn giftig, zeker ook de groene bessen. Zorg ervoor dat er geen bessen worden gevormd, schoffel op tijd.

Postelein. Aten we vroeger thuis als groente. Zaad is nu ook nog verkrijgbaar voor dat doel. Een smakelijk gewas. Probleem: als het onregelmatig kiemt (droogte in het zaaibed tijdens de opkomst van het gewas) en je bent niet op tijd met oogsten dan kan er ongemerkt veel zaad worden gevormd. En dat blijft jaren goed in de grond, en vormt daarmee jarenlang een onkruidprobleem. Diverse tuinen in onze vereniging zijn ermee 'vergeven'. Blijven schoffelen, en nogmaals blijven schoffelen. Liefst de geschoffelde planten verwijderen omdat een half ingedroogde plant toch nog wortels kan (en zal!) vormen. Grotere geschoffelde planten gewoon meenemen naar huis en een lekker maaltje van maken.

Wil je toch postelein telen, doe dit dan op een klein hoekje, en dek de grond na het zaaien af met een vochtige juten zak zodat de kieming optimaal is. En niet te lang wachten met oogsten!